



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Titvlus XXIV. De Donationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

fit; ut facillè pecunias suas jactet & indebitas effundat: neque etiam in patrimonio sui administratione ita negligens; ut in solvendi causa erret.

55. Alter, quò super indebito conventus, solutionem sive pecuniam sibi numeratam esse, inficiatur. Quò casu, si pecuniam accepisse ab actore convincatur, non iste eam indebitè solutam, sed reus de solutione convictus, eam sibi debitam fuisse, demonstrare jubetur *pr. & c. cit. cum;* quia inficiatione illà & mendaciò rei exultimatio gravatur; ut in alio ei non credatur, & probandi onus suscipere ipse potius quàm adversarius compellatur, *l. Sive*

possidetis 16. C. de Probat. Glossa fra, in c. cit.

Postremus est, quò indebitè solutum queruntur & repetunt pupillus, mulier, miles & similes. Quò casu, illi, quantumvis actores sint, probandi onus, propter simplicitatem & Juris impetiam, relevatur: idque in reum conventum & solutionem etiam confessum transferitur, *l. Cum de indebito cit. & c. de pupillus, minor &c.* contendat soluti partem tantum indebitam fuisse; hinc nim casu debitò plus perfolutum, probandi onus etiam ipsis imponitur, *l. cit. §. 2. ubi Bruneman n. 8.*



TITVLVS XXIV. De Donationibus.

Quantumvis Donatio Jurenovissimò adnumeretur Contractibus, eam tamen ab istis separatam Pontifex solutionibus subjecit; quòd donans non id agat, ut, quod ceteri contrahentes solent, alter sibi obligetur; sed, ut beneficiò afficiatur.

ARTICULUS I.

De Donationis Naturæ & Varietate.

SUMMARIUM.

1. Donationis etymon, definitio,
2. Et differentia à Precariis, Commutato ac Mutuo;

3. A Constitutione dotis & Remuneratione.
4. Alia est Mortis causa, alia inter vivos;
5. Quarum illa intuitu mortalitatis;
6. Ista nullà hujus mentione fit.
7. Et Propria vel Impropria est.
8. Differentia inter hanc & Mortis causam donationem.
9. In dubio facta inter vivos presumitur;
10. Spectatò Jure & Ratione.

Donatio à verbo *Dono* quod dicitur datio sit, ita nuncupata, *l. de natus 35. §. 1. ff. de Mortis causa donat. est Liberalitas* quæ nullò jure cogente exercetur, sive Datio rei licitæ, nullò jure cogente facta *l. Donat.*

l. Donati ff. h. c. Rubr. Eodem sensu, sed explicatius Barboſa *ad hanc Rubr. n. 5.* Donationem esse, ait, Concessionem rei licite, animò dominium irrevocabiliter transferendi, ex mera liberalitate factam: ex qua definitione

A Patet propriè & strictè acceptæ Donationis differentia imprimis à Precario & Commodato; quia his contractibus res non domini, sed usùs tantùm transferendi animò & revocabiliter datur; cum accipiens eandem in specie, sive individuo, reddere teneatur; & à Mutuo: quò in accipientis quidè rei dominiũ transit, sed non irrevocabiliter; cum eò accepta res in genere, sive alia ejusdem rationis, sit reddenda, Barboſa *cit. n. 5.* Deinde à constitutione Dotis, & propter nuptias Donatione; cum non merè liberaliter, sed ob causam, & Jure cogente utraque fiat, iisque acceptæ res obnoxia sint restitutioni, faciendæ matrimonio solutò, *Pet. in C. h. c. Rubr. n. 2.* Praterèa à Remuneratione sive donatione Remuneratori; cum etiam ista non ad meram liberalitatem exercendam, sed ob causam, scilicet ob merita vel obsequia præcedentia fiat: & supponat ex iis ortum Gratiudinis naturale debitum, *l. Sed & si 25. § 11 ff. de Hæredit. pet. olim adeò considerabile; ut Athenis actio adversus ingratos constituta fuerit; quòd hominum vitæ & Societati maximè necessarium dandi atque accipiendi beneficii commercium tollere videretur, qui benemerito parem referre gratiam negligeret, ut ex Valerio Maximo *Lib. 5. cap. 3. de Ingratis ad §. 11. cit. l. Planè* Glossa marg. adnotavit, Haunold. *Tom. 3. de J. & J. tract. 9. n. 141.* Et demum à Donatione, quæ mortis causâ nuncupatur; quia illa usque ad supremum vitæ spiritum revocari potest *l. Mortis causa 16. ff. de Mort. causa Donat. Harprecht in §. 1. Inj. h. c.**

Rubr. hic n. 66. Unde

Donatio latius accepta apud DD. passim obviã & in utroque foro receptã partitione alia mortis causâ fieri dicitur, & alia non mortis causâ, sive inter vivos, *pr. Inj. Rubr. cit.*

Mortis causâ Donatio est, quã mortis imminentis metu, aut mortalitatis intuitu res seu bona in alium eò animò conferuntur, ut morte secutã ejus fiant, §. 1. *cit.* periculum enim seu suspicio mortis imminens, vel saltem ejus aliquando secuturæ sive mortalitatis consideratio causa est hujusmodi Donationis: quæ propterea donantis primùm morte confirmatur, *l. Non videtur 32. ff. de Mort. causa donat.* & donec ista sequatur, revocari potest, *l. Mortis cit.* cum, qui Mortis causâ donat, supervivere malit, & se habere, quam eum, cui donat, *l. 1. ff. de Mort. causa don.*

Inter vivos autem Donatio est, quã res seu bona alteri sine ulla mortis consideratione istiusque mentione, §. *Alia autem 2. Inj. Rubr. cit.* eaque mente conferuntur; ut statim accipientis fiant, & ad donantem non revertantur, *l. 1. cit. pr.* quã irrevocabilitate donatio hæc præcipuè constituitur; cum etiam, quando mortis mentio fit, inter vivos donatio reputetur, si donatio ab eo, qui donat, non valeat revocari; ac proinde ejus, quam producit, obligationis executio duntaxat, non etiam constitutio in tempus mortis conferatur, ut satis clarè deciditur, *l. Ubi ita donatur 27. ff. ibid.* & cum Claro §. *Donatio q. 4. n. 5.* advertunt Petr. Barboſa in *l. Quia dotis 33. ff. Solutio matr. à n. 113.* Fachineus *Controvers. Lib. 5. cap. 23.* & Molina *Tract. 2. de J. & J. disp. 287. n. 16.* Cui non obstat *l. Si alienam 17. ff. Rubr. cit.* quia istius textu aliud non asseritur, quàm mortis causâ donationi adjici posse pactum; ne ullò casu

C c c

su revo-

fu revocetur. An autem ejus adjectione donatio alteretur & quod *l. Ubi cit.* deciditur, donatio inter vivos esse incipiat, relinquatur intactum, Fachineus *l. cit.* & Bruneman. in *l. Ubi ita cit. n. 2.*

7. Ista etiam, sive inter Vivos donatio celebri divisione alia Propria, alia Impropria est. Proprie dicta, sive simplex & pura donatio est, quam donans facit ex mera liberalitate, hoc est, nullò aliò fine, quam ut liberalitatem & munificentiam exercent, *l. 1. pr. ff. de Donat.* Improprie dicta, quæ fit ob causam, vel sub conditione aut modo, vel ad certum diem vel tempus. Ob causam, ut donatio Remuneratoria, quæ fit in beneficii vel obsequii compensationem: donatio causâ Dotis, quam marito uxor aut istius nomine alius matrimonii oneribus sustinendis: donatio propter nuptias, quam vicissim maritus uxori facit in dotis vicem & securitatem. Sub conditione, à cujus eventu ejus obligatio pendet, ut cum res Titio donatur, si gradum Literarium vel munus honorificum fuerit assecutus. Sub modo sive ad certum finem, ut cum Titio donantur mille, ut ea in emptionem domus, in Literarum studium &c. impendat. In certum diem, puta ut res donatarii post annum fiat, Interpp. in *C. de Donat. qua sub modo &c.* Unde

8. Mortis causâ donatio, licet cum ea, quæ fit inter vivos conveniat; quòd donantis & donatarii in rem donatam consensum utraque exigat; cum, sicut invitus nemo donat, *l. Rem legatam 18. ff. de Adm. legat.* ita nec invito donetur, *l. Hoc jure 19 §. 2. ff. hac Rubr.* vel beneficium detur, *l. Invito 69. ff. de R. J.* ab ista tamen sive inter vivos donatione plurimum differt non solum quoad causam, scilicet imminentis mortis periculum metumve aut mortalitatis cogitationem, quæ ad mortis causâ donationem inducit; sed e-

tiam quoad effectus; cum illa, ut revocari amplius non valeat, ipsâ primùm morte confirmetur: ideoque ad ultimas voluntates proximè accedat, & legatis connumeretur, *§. 1. V. Ha mortis insti. hac Rubr.* Neque hoc immeritò; cum, sicut legatum, sic & ipsa à donante liberè valeat revocari, *l. Mortis 16. cit.* ad ejus valorem quinque testes requirantur, sicut ad Codicillum, *l. fin. C. de Mortis insti. donat.* in ea, an donans habilis & donarius capax sit, inspicitur tempus, non conditionis, sed mortis, quò effectum fortitur, *l. In mortis 22. ff. ibid.* infirmatione non sit opus, licet quingentorum solidorum summam excedat, *l. fin. cit.* ab ea rejiciantur conditiones impossibiles, *l. Que sub conditione 8. §. 3. ff. de Condi. insti.* perinde, ut à legatis, Falcidius detrahatur, *l. Si mortis 5. C. ad L. Falcid.* in ea donatariis perinde, ut legatariis, competat jus accrescendi, *l. Unica §. 1. C. de Caduc. toll.* à morte donatariorum dominium absque ulla traditione in donatarium transeat, sicut à morte testatoris legatorum dominium in legatarium, *l. Vel mortis 2. ff. de Publ. in rem act. &c. Clarus §. cit. q. 5. Molina disp. 288. à n. 1. & Haunoldus Tom. 2. de J. J. tract. 7. n. 449.*

Controversum est, an in dubio inter Vivos & simpliciter potius, quam Mortis aut aliâ causâ facta donatio præsumatur. Ratio dubitandi in speciem minimè levis est; quòd, cum donatio Juris stricti & rerum suarum quædam jactatio sit, *arg. l. Filius 7. ff. hac Rubr.* in dubio donare nemo præsumatur *l. Cum de indebito 25. ff. V. Sin verò ff. de Probat.* adeò; ut neque ob solam sanguinis conjunctionem, licet arctissimam, donasse quis reputetur, quoties alia interpretatio vel conjectura potest, *arg. l. cit.* Menoch. de Arbitr. cas. 88. à n. 1. Unde donatio in dubio potius Mortis

sius mortis aut aliâ, quam inter Vivos & mere liberalitatis exercendâ causâ facta videri potest; cum per hanc res magis jactentur, quam per illam, utpote obnoxiam revocationi vel debitum aut causam supponentem.

10. Nihilominus frequentiori DD. calculo comprobatur Opinio aliorum, in dubio præsumendum donationem inter Vivos ad eò; ut infirmus & in articulo mortis constitutus, si absolute & citra mortis mentionem donet, non tam mortis causâ quam moriens donâsse sit existimandus, juxta responsum Papiniani l. *Seia* 42. §. 1. ff. de *Mort. causâ donat.* quem cum Bartolo in l. *Seia* 11. ff. de *Dote præleg.* & Jafone in l. *Qua dote* 26. ff. *Solutio matr.* Clarus §. cit. q. 4. n. 3. & Haunold. cit. *Tract.* 7. n. 451. sunt secuti. Ratio satis expedita est; quia in dubio præsumenda est donatio, quæ verbò hoc proprie acceptò denotatur, ex Regula generali, quæ in dubio pro verborum proprietate præsumitur, donec aliud fuerit demonstratum, l. *Non aliter* 96. pr. ff. de *Legat.* 3. Donationis autem verbò proprie acceptò inter Vivos & simplex, non mortis aut aliâ causâ facta donatio denotatur.

Ad rationem dubitandi aliqui Donationes Juris minimè stricti esse volunt; quòd sint donantis quoddam beneficium; ac proinde admittant plenissimâ & donatio maximè favorabilem interpretationem, c. *Cum dilecti* 6. Verùm, quia istius textus Regula non generaliter de omnibus, sed de Principum duntaxat beneficiis gratusque, merum illorum favorem continentibus, c. *Olim* 16. de *V. S.* & personarum dignitate vel nobilitate præcellentium donationibus procedit, arg. c. 1. meliori ratione alii donationes in dubio regulariter non præsumi, haud ægrè consequuntur.

Neque tamèn propterea DD. inter Vivos potius & simplicem, quam Mortis causâ &c. donationem præsumendum, communi sensui dubitandi ratio adversatur; quia absolute & sine ulla mortis vel alterius causâ mentione donans mere liberalitatis & munificentie exercendæ animus studiùmque satis declarat; neque perdere intelligitur, nisi personis indignis donet. Unde ei, qui Mortis vel Remuneracionis causâ à se donatum contendit, probandi onus est, aliique DD. imponunt: nisi inter vivos & merè liberaliter donandi facultate careat.

ARTICULUS II.

De Donationum Revocatione.

SUMMARIUM.

11. *Mortis causâ donatio revocatur Mortis donatarii ante donantem.*
12. *Reconvalescentiâ & Parentiâ.*
13. *Facta inter Vivos I. Nativitate liberorum.*
14. *Etiamsi perfecta jam sit, revocatur.*
15. *Nisi ipsa sit modica.*
16. *Aut facta filio emancipato.*
17. *Vel nati liberi legitimi non sint.*
18. *Vel revocationi renuntiatum sit cum juramento.*
19. *Non revocatur donatio Remuneratoria.*
20. *Et facta causa Pia.*
21. *Nisi quatenus legitima præjudicat.*
22. *Non revocatur donanti Professione.*
23. *II. Donatio inofficiosa revocatur.*
24. *Quatenus præjudicat legitima liberorum.*
25. *III. Revocatur Ingratitudine in donantem.*

C c c 2

26. Non

26. Non tamen ipso Jure,
 27. Et non nisi ex causis ipso expressis.
 28. Neque etiam donatio Remuneratoria, Pia,
 29. Et facta beneficii collatione.
 30. Valet remisso Ingratitudinis commissa.
 31. Non etiam committenda, licet jurata sit.
 32. Donationem revocandi jus aliquando, non semper ad heredes.
 33. Et in heredes transit.

I. **M**ortis causa donatio tribus potissimum modis revocatur. Primò quidem, si is, cui donatum est, decesserit ante donantem, l. *Filiosfamilias* 23. ff. de *Mort. causa donat.* aded; ut, quæ rem donatam respiciat, nulla Actio competat heredi, quæ; quòd donans donatario duntaxat benevoluerit, Perez in *C. ibid.* n. 11. tum verò; quòd etiam legata ultimã voluntate relicta non debeantur, si præmoriatur is, cui sunt relicta, l. *Unica* C. de *Caduc. toll.* Secundo, si gravis infirmitatis, periculosa navigationis aut belli intuitu donans convalescat, aut à periculo salvus revertatur, §. *Mortis* 1. *Inst. Rubr. cit.* Ratio est partim; quòd hujusmodi donatio in se contineat conditionem, *Si moriar*, veluti causam finalem: quæ cessante, cessat etiam ipsa, c. *Cum cessante* 60. de *Appellat.* partim verò; quòd mortis causa donans, licet rem donatam potius donatarii quàm heredis, suam tamen illam potius, quàm donatarii esse velit, l. 1. & l. *Senatus* 35. §. 2. ff. de *Mort. causa donat.* Tertiò, si donantem poeniteat donationis, §. *Mortis* cit. quia mortis causa donatio species quædam est ultimæ voluntatis, l. *fin. C. eadè Rubr.* quæ ambulatoria est usque ad extremum vitæ spiritum, & revocari semper potest, l. *Cum hic sta-*

eu 32. §. 3. ff. de *Donat. inter vir. & ux.* Et l. *Quod si* 4. ff. de *Adimend.* leg. Perez l. *cit.* n. 10. & Harprecht in §. *Mortis* cit. à n. 67.

Inter vivos etiam Donatio, est (sicut) mel ritè perfecta magis firma sit, l. *Si apud* 2. Et cum l. *fin. pr. C. de Revoc. donat.* celebres tamen tres casus & causa sunt, ob quas etiam ipsa, quamvis jam consummata, revocatur ac rescinditur.

Prima est, si donator post factam omnium vel notabilis partis bonorum donationem præter omnem spem & expectationem suscipiat liberos, l. *Si unquam* 8. l. *De Revocand. donat.* aut etiam potestatem unicam duntaxat; cum *Liberorum* appellatione unus quoque univè preles comprehendatur; ut, qui unam tantum reliquit, sine liberis decessisse non intelligatur, l. *Non est* 148. ff. de *V. S.* Ratio est, quia donator alienas successiones propriis, sive extraneis liberis suis antepone-re voluisse, non præsumitur; ut donatio facta censeatur sub tacita conditione, *Nisi liberi nascantur*, Clarus §. *Donat.* q. 22. n. 15. Molina *Tract.* 2. de *7. & 8. disp.* 282. n. 1. & Perez in *C. de Revocand. donat.* n. 15.

Quæ dispositio etiam procedit, si liberi donatione jam perfecta suscepti ante patrem, qui donavit, moriantur. Ratio est; quia in donatione subintelligitur conditio, *Si liberi non nascantur*; quæ proinde, liberis susceptis, deficiente etiam ipsa deficit & extinguitur; ut donata ad donantem revertatur, l. *Si unquam* cit. res autem, quæ semel extincta est, non amplius reviviscit, l. *Qui res* 98. §. 7. ff. de *Solut.* Ita ex communi DD. tenet Fachineus *Lib. 3. cap. 90. §. Cateram.* Et tamen donans filiis natis iterumque mortuis res donatas, cum facile posset, repetere omisisset; donationem confirmatam aut renovasse: vel in initio, etiam si de liberis cog-

his cogitasset, eam nihilominus facturus fuisse intelligeretur, Clarus §. cit. q. 28. n. 9. Tiraquellus in l. Si unquam cit. V. Sufceperit liberos n. 137. cit. Molina n. 8. & Haunold. n. 276.

Eidem l. Si unquam cit. dispositioni locus est in donatione firmata juramento; cum enim hoc sequatur conditiones actus, cui est adjectum c. Quemadmodum 25. pr. de Jurejurando, sicut donatio, sic etiam ipsam huic appositam conditionem, Nisi liberi nascantur tacite includet, cit. Clarus q. 23. n. 1. & Molina n. 7.

15. Dixi tamen, Si donatio sit *partis nobilitatis*: cujusmodi non solum major vel dimidia, sed etiam minor, tanta tamen bonorum pars est; ut donator, si de liberis cogitasset, eam donaturus verisimiliter non fuisset; si enim donatio esset modica; ut, etiam si liberi in mentem venissent, eam nihilominus fuisse faciendam, præsumi posset, liberorum natiuitate non revocaretur, cit. Clarus q. 22. n. 1. Fachineus cap. 88. & Molina n. 5.

Excipiuntur etiam &, liberis supervenientibus, non revocantur donationes

16. Primò, facta filio emancipato; cum enim de isto l. Si unquam cit. dispositio, utpote de extraneis loquens, non procedat, ei facta donatio aliis liberis supervenientibus revocari nequit, nisi quatenus est inofficiosa; ut liberis postea natis salva sit legitima: sicut revocari potest, quando facta est ipsis jam natis, l. Si totus §. C. de Inoffic. donat. cit. Molina disp. 273. n. 1. & Haunold. n. 281.

17. Secundò, si liberi, qui superveniunt, sint spurii: imò etiam naturales; quia donator non præsumitur favere voluisse liberis, de quorum susceptione sine peccato cogitare, & sine rubore loqui non potuisset, cit. Molina n. 9. & Haunoldus n. 272.

Tertiò, nisi donationem, liberis supervenientibus, revocandi juri cum juramento renuntiasset; talis enim donatio liberorum natiuitate non tota, sed quoad legitimam duntaxat revocaretur. Ratio de legitima est; quia hanc adimere, in eam liberis donatione aliave dispositione præjudicare, jure prohibetur. De excessu autem; quòd ejusmodi renuntiatio tollat præsumptionem donationi existentis tacite conditionis, Nisi liberi nascantur: &, quatenus afficit bona legitimam excedentia, proprie non præjudicet, nisi donanti, cujus liberos postea suscipientis favorem, l. Si unquam cit. spectat; ac proinde juramentum, cum sine peccato & tertii præjudicio possit, omnino debeat observari, per Regulam c. Cum contingat 28. de Jurejurando & c. Quamvis 2. de Pactis in 6. Fachineus l. cit. cap. 84. in fine Gutierrez p. 1. de Juramento cap. 9. n. 8. & cit. Molina n. 6.

19. Quartò, donatio facta ob causam Remuneracionis, vel Dotacionis; quamvis enim talis revocetur, quatenus causam illam excedit vel, si ista v.g. merita, aut matrimonium nondum posita sint, casu tamen, quò causa donationi proportionata & ex parte donatarii posita jam est, donationem non revocari, probabilius censent Lugo disp. 23. de i. & l. f. 11. n. 196. & Haunold. cit. tract. 9. n. 282.

20. Quintò, donatio facta Ecclesie vel alteri causa Piæ: quam Jure Fori externi omnino firmam esse: Jure autem Poli sive in foro Conscientie interno totam revocari, non pauci & non postremi nominis DD. desumunt ex can. fin. 17. q. 4. ubi relatus S. Augustinus laudat factum Aurelii Episcopi, cuidam, qui post omnium bonorum donationem (retentò usufructu) Ecclesie factam liberos susceperat.

C c c ;

perat,

perat, omnia reddentis: & addit, *In potestate habebat Episcopus non reddere, sed Jure Fori, non Jure Poli.*

21. Sed melius alii, præsertim *cit. Lugo n. 174. & Haunold. n. 277.* ejusmodi donationem de rigore Juris solummodo revocari docent, quatenus est inofficiosa, & præjudicat legitimæ. Rationem reddunt; quod donans, sicut contra Pietatis officium nihil agere, ac proinde legitimam liberis salvam esse, sic etiam pro beneficiis acceptis Deo gratum se exhibere animæque suæ prospicere; ac proinde ea, quæ legitimam excedunt, Ecclesiæ vel alteri causæ Piæ vel potiùs Deo absolutè donare voluisse, præsumatur. Quæ Resolutio *can. fin. cit.* decisione confirmatur potiùs quàm, ut aliquibus visa est, evertatur; cum enim ex una, Jure etiam Fori sive Justitiæ obligatione spectatâ, Ecclesiæ facta donatio non tota firma, sed quoad legitimam saltem obnoxia fuerit revocationi; *l. Si rotas cit.* ex altera verò parte, Jus Fori id tantùm, quod legitimam excedit, retinendi Ecclesiæ potestatem concedens, quoad Justitiæ obligationem cum jure Poli non pugnet, de rigore Juris sive, solius Justitiæ obligatione spectatâ, donata quoad legitimam tantùm debebunt reddi: quoad excessum autem poterunt retineri: etsi omnia reddi conveniat Juri Poli sive, Æquitati, Honestati & Pietati, *can. fin. cit.* ut ita Ecclesia ab omni avaritiæ suspitione purgetur. Ex quibus tamen titulis donata reddere volenti Prælato Juris solemnitates hodie necessarias esse, Lugo *l. cit.* monet.

22. Sextò, si donans ingrediatur Religionem. Hoc tamen, teste Tiraquell. *V. cit. n. 48.* aliqui negant; quod monasterium sit locò Filii *c. In præsentia 8. de Probat.* & propterea, sicut nativitate filii, sic etiam donantis Professione do-

natio revocetur. Sed argumentum hoc leve est, cum; quia ea Juris fictio communitia est: & monasterium *c. cit.* Filii locò non haberi, ad Rubr. de Testam. *n. 21 3.* ostenditur: tum verò quia, licet Filii locò monasterium habeatur *c. cit.* hoc tamen non verus, sed fictus duntaxat filius foret: nec affirretur dispositione *l. Si unquam cit.* quod ista ex communi Interpp. sensu de filiis solummodo veris procedat.

Quare inter vivos donationem donantis Professione revocari, cum Felan. *in c. cit. n. 42. & Tiraquello V. cit. n. 41.* rectè negat Sanchez *Lib. 7. Moral. cap. 3. n. 41.* quibus non adversatur; quod monasterio debeatur legitima, *Auth. 8. can. Si qua mulier C. de SS. Eccles. 19. q. 3.* quia hæc illi solum debetur à Professo, quando de bonis suis disponit post Professionem: quod ei, si ante non facta, permittitur *Auth. 8. can. cit.* licet extra hunc casum testamentò aliquid monasterio relinquere Religionem professurus non teneatur, Franc. *in Rubric. de Testam. à n. 67.* Berouius *in c. In præsentia cit. n. 219.* & alii apud *cit.* Sanchez *n. 1.* Verùm, etsi res ita se habeat, quando donatio alio intuitu, quàm Professionem in Religione emitteudæ facta est: alia tamen ratio est donationis factæ intuitu istius; talem enim decretò S. Synodi Trident. *Sess. 25. cap. 16. de Regular.* irritatam, non pauci volunt. At verè *Tit. 31. à n. 43.* discutietur.

Altera inter vivos factas donationes revocandi causa est, si ea sunt inofficiosa, seu contra officium pietatis in liberos: ut, si pater matèrve in tanta quantitate donet extraneo, aut etiam cum vel pluribus liberis; ut cæteris legitimæ, hæc est, portio de paternis maternisve bonis lege, ipsis debita auferatur vel diminuat; hujusmodi enim donationem à parentibus

factam liberi in legitima gravati post mortem parentis ita donantis, quæretur apud iudicem iustitiam revocari. Jure possunt: non quidem totam, sed quatenus ea immodica est & detrahatur legitima; ut id, quod consequenti jure legitime debetur ad donatoris patrimonium redeat, *l. Si pater 2. l. Si exor 5. l. Cum mater 7. & l. Si liqueat 8. C. de Inoffic. donat.* Ratio est partim; quia à Pietatis officio recessum & peccatum est non in tota donatione, sed quoad legitimam tantum portionem, ut adeo, istius duntaxat revocationem permitti, conveniens fuerit; ne pœna major sit delicto, Perez in *C. de Inoffic. donat. n. 3.* partim verò; quia donatio nis revocatio, tanquam exorbitans & odiosa, extendenda non est ultra id, quod expressum est Jure: quò, eas in totum revocari, nullam est expressum, Palao *Tract. 32. disp. 2. p. 30. §. 1. n. 2.* Pirrhing ad hanc Rubr. n. 47. in fine & alii, monentes, sicut liberos à parentibus, sic & hos à liberis immodicè & inofficiose factas donationes revocare posse, per textum *l. Filius 4. C. de Inoffic. donat. & arg. l. Nam etsi 15. ff. de Inoffic. Testament.*

25. Tertia inter vivos factas & traditione jam perfectas donationes revocandi causa est Ingratitudo donatarii in donantem: non quomodocunque, sed modis *l. fin. C. de Revocand. donat. & c. fin. hinc Rubr.* expressis, commissis: Si donatarius forte in ipsum impias manus injecerit, aut sibi atroces injurias, seu grave rerum suarum damnum, vel vitæ periculum inferre presumpserit: additur *l. cit.* Si conventiones, quas spondit, minime implere voluerit. Quem casum *c. fin. cit.* omisum aliqui asserunt; quòd eò donatio non tam propter ingratitude, quam non impletas conditiones

seu pacta & modos donationi appositos revocetur. Non male tamen alii in hoc ipso ingratitude agnoscunt; quòd beneficium immemor & contemptor videri jure possit is, qui illius conditiones implere neglexerit Guttierrez *p. 1. de Juramento cap. 10. n. 2.* Rebellus de *Oblig. Justitia Lib. 18. cap. 9. num. 3. & cit.* Palao *p. 31. §. 1. n. 7.*

26. Non revocatur tamen Donatio ipsò Jure; ut, Ingratitudine relatorum modorum aliquò admisà, donatarius res sibi donatas & traditas restituere teneatur, antequam ingratitude in judicio probata sit à donante, & pro eo sententia lata, ut colligitur ex *l. fin. cit. verbis, Si fuerint in judicio dilucidis argumentis cognitionaliter approbate.* Casus tamen, quò donatæ res traditæ non fuissent, donatarius ingratus à donante repelli possit per exceptionem; cum ei, cui post solutionem datur Actio, multò magis ante illam Exceptio detur, *l. Inventus 156. ff. de R. I. Panormit. in c. cit. n. 5. citr. Molina n. 5. Palao §. 1. n. 13. Haunold, n. 260. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 36.* Ex his

27. Dubium oritur primò, an Donatio revocari valeat ob causas ingratitude, expressis æquales vel graviore. Id enim cum Glossa in *l. fin. cit. V. Voluerit*, affirmant Clarus *§. cit. q. 21. n. 2.* Gomez *Lib. 2. Var. cap. 4. n. 14.* & Menoch. de *Arbitr. casu 130. n. 2. & 3.* quia, ubi est eadem (vel major) ratio, eadem legis dispositio est, *arg. l. Illud 32. pr. ff. ad L. Aquil.* Verùm, quia huic sive Axiomati, sive *l. cit.* argumento, cum de pœna contrahenda agitur, vix locus est, *arg. Regule Odia 15. in 6. in puncto Juris Negativa præferenda est cum Molina cit. disp. 181. n. 8. Zoesio in C. de Revoc. donat. q. 1. Perez in C. eadem Rubric. n. 7. & Bruneman. in l. fin. cit. 13.*

cit. n. 6. propter istius legis textum, donationis revocationem ad causas relatas disertè restringentem; cum iis enumeratis subiciat, *Ex his tantummodo causis donationes everti concedimus.* Ubi tamen DD. rectè advertunt, rarò, imò vix evenire posse casus ingratitude, *l. & c. fm. cit.* expressis graviore, ipsi non comprehensas; quia casus, quò donatarius uxori aut filie donantis obtulisset stuprum, ad atrocem injuriam ipsi expressam revocatur; cum iis injuriæ mentio fiat absolutè: injuria autem non minus fit, quæ factò aliquò injuriosò, quàm ea, quæ contumeliosis verbis infertur, *cit.* Molina *n. 9.* & Palao *n. 11.*

28. Dubium secundò est, an ob ingratitude revocationi obnoxia etiam sint Donationes Remuneratoriæ. Quod cum Panormit. *in c. cit. n. 12.* Claro *q. 21. n. 4.* & Molina *l. cit. n. 7.* communiter, & meritò negatur; quia Remuneratoria propriè dicta donatio non est; cum non procedat ex mera liberalitate: sed sit meritò compensatio, donatario debita ex honestate & gratitudine; ut proinde pœnalis & odiosa Constitutio ad eam: uti etiam ad constitutionem dotis & propter nuptias donationem non rectè extendatur, Barbosa *in c. fm. cit. n. 16.* Pari modò donationem factam Ecclesiæ vel alteri causæ Piæ propter Prælati vel alterius administratoris ingratitude revocari, cum *cit.* Claro *n. 5.* meritò negant Menoch, *Recup. remed. 9. n. 102.* Lessius *Lib. 2. de I. & I. cap. 18. n. 105.* & Palao *cit. p. 31. §. 3. n. 5.* cum; quia talis donatio censetur facta intuitu Domini Dei, in quem, tanquam liberalissimum bonorum omnium Largitorem & Remuneratorem cadere nequit ingratitude: tum verò; quia delictum personæ in Ecclesiæ vel Monasterii detrimentum redundare non debet, *Reg. 76. in 6.*

Multò minus revocari ab ingrato potest beneficium Ecclesiasticum; quia ista collatio, quantumvis gratis, non tantum de propriis, sed de Ecclesiæ bonis, & ex Officio facta est à collatore, ad eum licui clerico idoneo, & quidem ex natura beneficii perpetuò faciendam obligato, *cit.* Panormit. *n. 9.* Claro *n. 6.* & Molina *n. 14.*

Dubium tertio est, an Donatio revocari etiam possit ab eo, qui ejus ad donatarii ingratitude revocandam renuntiasset. Possè, si renuntiatio simpliciter: non etiam, si facta sit cum iuramento, cum Tiraquello *in l. Si non quam cit. Prefat. n. 140.* volunt Lauti Gutierrez *cap. 9. n. 5.* & cap. 10. n. 1. Molina *n. 10.* & 11. Perez *n. 10.* & Hæmold. *n. 265.* quòd eam revocandi jus favor ipsius donantis, & propterea locum sit Regulæ *c. Si de terra 6. de Prælog.*

Sed meliori ratione, ejusmodi renuntiationem, etiam juratam, donationis revocationi obflare, negat Becanus *Consil. 41.* & alii, quos sequitur Palao *cit. p. 3. §. 2. n. 5.* Ratio est; quia renuntiatio juris revocandi ob ingratitude futuram donatario aniam præbet per ingratitude delinquendi; sicut promissio non accusandi de adulterio futuro vel de dolo committendo in administratione; ac proinde neque ipsa, neque confirmanda adjectum iuramentum, tanquam contra bonos mores præstitutum, obligatorium erit, *Reg. Non est 38. in 6.*

Neque donatario adversus revocationem patrocinatur; quòd, donatorem ingrato factam non revocare, licitum non minus sit, quàm lytrum vel usuras solvere prædoni aut sceneratori: cujusmodi promissioni adjectum iuramentum obligat promittentem, *c. Debitores 6. de Jur. jurando;* quia, licet omisso revocatio non licita sit, postquam ingratitude iam est commissa.

est commissa, illicita tamen & nulla est promissio, quã donationis ab ingrato revocandã juri renuntiatur; cùm renuntiatio ista non habeat causam, quã honestet ansam delinquendi, quam præbet: cuiusmodi tamen causam habent iuramenta, quã de lytro vel usuris solvendis fiunt; hæc enim valida, & honesta etiam sunt; quia redemptio injustæ vexationis vincit ansam sive occasionem peccandi, quam usurario & prædoni iurans præbet.

34. Dubium quartò est, an pro revocanda Donatione competens Actio transeat ad & in hæredes. Ad hæredes eam transire, negant multi & suadet ratio; quòd donanti competat ob illatam sibi injuriam: Actio autem injuriarum morte extinguitur, & ad hæredes non transeat: nisi lis contestata sit cum defuncto, *l. injuriarum 13. pr. ff. de Injuriis, cit. Molina n. 3. Bruneman in l. fin. cit. n. 9.*

Mihi semper placuit communis & *l. fin. cit.* non obscure insinuata distinctio. Et quidem, si donans, in se admissã ingratitudinis confusus, tacuit, Actionem & revocandi jus ad hæredes non transire, clarè decisum est *l. fin. v. Hoc tamen, c. fin. cit.* quòd ipsã taciturnitate suã eam remississe videatur. Si verò eam ignoravit: aut revocare, cùm vellet, morte præventus non potuit, & multò magis, si ingratitudo commissa est in defunctum, v. g. cum graviter diffamandò, Actionem hæredibus competere, non malè defumitur ex verbis, *Qui hoc tacuit, c. fin. cit. & Si ipse, qui hoc passus est, tacuit, l. fin. cit. v. Etenim:* quã cum de ignorante aut revocare non valente verè dici nequeant, argumentò ex ipsis à contrario ductò rectè infertur, jus revocandi ad ignorantis vel impotentis hæredes transmitti, non obstantibus, quã alias generaliter sancita sunt de Actione

injuriarum, ut advertit Ripa *in l. fin. cit. q. 62. n. 208.*

Neque obstat; quòd *l. fin. cit.* primis tantum personis revocandi jus concedatur, & ad successores non extendenda dicatur; quia per subjecta verba, *Si ipse, qui hoc passus est, tacuerit,* satis indicatur, non agi de casu, quò donans ingratitudinem vel ignoravit, vel morte præventus per revocationem non potuit vindicare; cùm Tacere non dicatur ignorans: sed qui scit &, cùm posset non prodit, *cit. Panormit. n. 7. Molina n. 3. Lugo n. 169. Palao §. 4. n. 2. & Haunold, n. 259.*

Eòdem modò de transitu Actionis in, sive adversus hæredes Donatarii discutunt Panormit. & Molina *l. cit.* Alii tamen in hos transire negant; quòd *c. fin. cit.* nulla istorum mentio fiat: & *V. Et enim cit.* non statuatur, quid in hos liceat donanti; ac proinde, si donatariò vivente Actionem non proposuit, hæc ipsi non competat adversus hæredes, cùm aliud expressum non est, satis tutos Regulã generali, quã injuriarum & carceras, quã ex delicto descendunt, Actiones adversus hæredes non concedit, *pr. cit. c. §. Non autem 1. v. Est enim, Insit. de Perpet. c. temp. añ.* cùm delictorum poenã suos tenere debeant autores & delinquentes, *c. Quæsvit, 2. de lis, quæ à majori & l. Sancimus 22. C. de Penis.* Ita ex ICT. um communi sensu Barbosa *in c. fin. cit. n. 24. cit. Lugo n. 170. Palao n. 6. & Haunold, n. 263.*

ARTICULUS III.

De Donationibus rerum Ecclesiasticarum.

SUMMARIUM.

34. Pralati liberè donare nequeunt immobilia,
D d d

35. Et

35. Et pretiosa mobilia.
 36. De aliis moderatas donationes ex causa Remuneracionis,
 37. Et modicas merè liberaliter facere possunt.
 38. Differentia hac in re inter Tutorem & Prælatum.
 39. Quæ donatio modica & immoderata sit.
 40. Immoderata etiam cum Capituli consensu illicita est.
 41. Facta tamen Jure subsistit:
 42. Nisi inducat immobilium distraktionem.
 43. De largitione munerum interdicta Regularibus,
 44. Ejusque interdicta causis.

34. **P**RÆ aliis Alienationibus interdicta Prælatis cæterisque rerum Ecclesiasticarum administratoribus est ejusmodi rerum Donatio *can. Sine exceptione, 12. q. 2. c. 1. c. Cum Apostolica 7. c. Tua 8. ibi, Ne quis Episcopus de rebus Ecclesie sue quicquam donare &c. De iis, quæ à Prælatis &c. Nulli 5. de Reb. Eccles. alien.* Ratio est; quòd rerum jactationi valde propinqua, & patrimonii maximè sit periculosa. Eà tamen prohibitionis generalitate, ne potestas Prælatorum & donandi præfertim facultas nimium constricta, isve omnino adempta videatur, operæ pretium erit, si inter Ecclesiarum res seu bona, & inter ipsas etiam istorum Donationes distinctio adhibeatur.

35. Bona enim, sive res Ecclesiarum immobiles, & his æquiparatas mobiles pretiosas, sicut merè liberaliter, & sine necessitatis, evidentis utilitatis, aliæve simili justa causa, & Canonicis solennitatibus donari non posse, ex *cc. cit.* omnino exploratum: sic justâ aliquâ causâ exigente vel suadente, & Juris solen-

nitatibus intervenientibus eas quoque donari posse, ex *can. Quicumque q. 2. cit. &c. Per tuas 5. hæc Rubr. cum Panom. in c. cit. n. 5. desumunt Laiman Tract. de Alienat. rer. Eccles. n. 112. & Pirrhing ad hæc Rubr. n. 11.*

De Reditibus etiam cæterisque ejusmodi mobilibus non pretiosis, sicut Remuneracionis sive Pietatis & Misericordiæ aliæve simili causâ; moderatas & meritis commensuratas & si modica sint, merè gratuitas donationes Prælatis DD. cõmunis sententia & merito permittitur: immodicas sive magnæ quantitatis donationes eis Jure permittas, eadem merito negat; quòd id planè liquet ex *c. Permittatis 2. ubi ratio redditur; quòd Prælati, licet Ecclesiasticorum reddituum & similibus mobilium non pretiosorum generalem liberamque habeant administrationem, eorum tamen creant dominium, atque insuper Ecclesiæ conditionem meliorem facere debeant, non deteriorem: quòd posterius sit magis quantitatis & merè liberali donatione; quia donare quodammodo perdere est, l. Filius 7. pr. ff. de Donat. & l. Ordinem 2. c. de Consul. & non sparg. pec.*

Contra Remuneracionis vel pietatis Pietatis aut Misericordiæ causâ Donationes moderatas eis permittendi ratio tantum quòd hujusmodi donationes, cum ratione nitantur, ex quadam obligatione & necessariò fieri censeantur, *arg. n. 1. hic l. Filius cit. §. 1. & l. Sed & §. 1. §. 11. ff. de Hæred. petit.*

Gratuitas autem sive merè liberalis si modicæ sint; cum propter Constantiam universalem fere omnium Ecclesiarum, quarum Prælati & Rectores modica seu minima donare passim solent, teste Laiman. *Tract. cit. n. 114. & c. Pirrhing n. 14.* tum verò; quòd hoc exigere videatur libera administratio, quem a

quam in Ecclesiæ rebus Prælatus habet ; & per hujusmodi rerum donationes non solum evitetur suspicio avaritiæ , cui personæ Ecclesiasticæ aliquando obnoxia sunt ; sed istarum bona existimatio & honorum erga ipsas benevolentia studiumque liberalitatis erga Ecclesias & Monasteria conservetur.

Neque cum hujusmodi donationibus pugnat ; quod Prælatus aliique administratores Ecclesiastici æquiparentur tutoribus , apud Steph. Gratian. *Discrpt. forens. cap. 601. n. 6.* & Guttierrez *de Tutela p. cap. 1. n. 8.* qui de rebus pupilli donare nihil possunt : nisi ex causa iusta : ob quam donatio in illius Utilitatem cedere videtur , l. Tutor 13. §. 1. & *fin. ff. de Administr. Tut. & l. Pactum Curatoris 22. C. de Patro.* Non , inquam , æquiparatio hæc cum hujusmodi Donationibus pugnat ; quia , ut silentio prætermittam ; quod , parvas donationes etiam ipsi tutoribus permittitur , aliis DD. relatis velle videatur *cit. Guttierrez p. 2. cap. 6. n. 10.* licet tutor & Prælatus in multis æquiparentur , in aliis tamen notabiles differentia inter eos intercedunt , secundum Glossam in *can. fin. V. Quia Episcopus 5. q. 3.* Primò enim tutor est temporalis sive ad tempus datus , *pr. In sit. Quibus mod. tutela fin. & l. fin. C. Quando Tut. esse desin.* Prælatus autem fere perpetuus ; cum Prælatura , sicut cætera beneficia Ecclesiastica , conferatur in Titulum : & Prælato , dum vivit , non auferatur , *can. fin. junctâ Glossâ V. Perpetuus. dist. 7. c. Ex. parte 5. de Clerico a. grot. & c. Si gratiosè 5. junctâ Glossâ fin. de Rescript. in 8.* Secundo , tutor non vitur nec fruitur rebus pupilli , *arg. l. A tutoribus 33. §. fin. & l. Qui negotiationem 38. pr. ff. de Administr. Tut.* Prælatus autem læpe (quando scilicet distinctus non habet) ex redditibus Eccle-

siæ vel Monasterii accipit sustentationem , atque idcirco Usufructuario , vel saltem Uluario comparatur , Glossa in *c. fin. V. Reservari. de Offic. Ordin. in d. Menoch. de Arbitr. casu 433. n. 35.* & Petr. Barbosa in *l. Divortio 7. pr. ff. Solutio matr. p. 2. n. 27. & 53.* Tertio , tutela , si non , ut quidam volunt , tantum onus , sed munus publicum & honorificum l. 1. ff. de Munerib. & honor. & l. Testamento 51. ibi *Ab honore administrandi ff. de Manumiss. Test.* non tamen Dignitas est , ut Prælatura ; Prælatus enim præeminentiam cum jurisdictione externa , & in Ecclesiæ suæ bonis liberam & generalem , multoque amplio rem potestatem habet , quam in pupilli vel minoris rebus administrandis tutor vel curator , Glossa *V. Quia Episcopus cit.* Barbosa in *l. Filiusfamilias 26. §. fin. ff. Solutio matr. n. 22.* & Guttierrez *cit. cap. 1. n. 9.* ut adeò mirum non sit ; quod modica etiam merè liberaliter donandi facultas , licet tutori negetur , Prælato tamen adstruatur præsertim ; quia , ut dictum , per eam laicorum in Prælatos & commissas ipsis Ecclesias benevolentia & beneficentia conservatur : propter quam causam ita donandi facultatem Ecclesiæ utilem , cum *cit. Laiman n. 114. censet cit. Pirthing n. 14.*

Porrò quam magnæ & immoderate , vel modicæ & Prælatis permittæ donationes sint , viri prudentis , Ecclesiæ facultates & qualitates tam donantis quam donatarii , istius merita vel indigentiam cæterasque circumstantias ponderantis æstimationi & arbitrio relinquendum , iidem censent cum Redoano *de Reb. Eccles. non alien. Rubric. 33. casu 27. §. Que verò n. 1.*

Dubium hoc loco moveri solet , de merè liberali & immodica donatione à Prælato facta cum consensu Capituli. Et

¶ ¶ ¶

eam qui-

eam quidem, tanquam prodigalitem, illicitam esse, convenit inter DD. Dissensio tamen inter eos est de valore; eam enim perinde ut, quæ de immobilibus vel pretiosis in casu non licito facta est, pro invalida habet Glossa in *c. Fraternitatem cit. V. Inconsultis*, ubi subaudiendam ait vocem *Maximè* vel *Præsertim* aut aliam similem implicativam casus magis dubitabilis, quò ejusmodi gravis & Ecclesiæ damnosa donatio cum Capituli consilio & consensu fit. Eandem tanquam irritam rejicere Panormit. in *c. cit. n. 5.* & omnino rejiciendam suadeere videtur ratio; quòd, ut Prælati licet ac validè donet, *can. Sine exceptione cit.* disertè exigatur, *Ut meliora prospiciat & cum Cleri tractatu atque consensu id eligat*, sive justa causa & solennitas: quarum, licet posterior in proposito casu non desideretur; deficere tamen, hòc ipsò, quòd donatio sit immodica, ponitur prior, sive Utilitatis aut alia similis & justa causa.

41. Sed melius eam pro valida habet Joan. Andr. in *c. cit. in fine*: cujus Opinionem Laiman *l. cit.* benigniorem, *cit. Pirrhing n. 15.* probabilior vocant. Ratio est partim; quòd *c. cit.* tanquam irrita rejiciantur ejusmodi donationes ab Episcopo factæ *Suis Canonis inconsultis*. Unde, factas præviò illorum consilio & consensu validas esse, infertur argumentò ductò à contrario: cujus in Jure magna vis est. *l. 1. pr. V. Hujus rei ff. de Offic. ejus, cui mand.* quando eò illati contrarium Jure non est expressum: neque ex eo sequitur iniquitas aut absurdum, Menoch. *de Præsumpt. Lib. 3. præf. 23. n. 5. & Consil. 120. n. 31.* partim verò; quòd Prælati cum Capitulo repræsentent Ecclesiam vel Monasterium, eique agendò & contrahendò obesse possit.

Neque obstat *can. Sine exceptione cit.* cum, eum de immobilibus accipiendum, non obscurè defumatur ex certis: cujus argumentò excipiendus est casus, quò immodica ejusmodi donatio immoderet necessitatem distrahendi immobilia aut mobilia pretiosa; cum enim illorum alienatio ad sui valorem præter solennitates etiam Utilitatis aliæque similes causam exposcat, Donatio ita immodica, ut ejusmodi rerum distractionem inducat, utique non subsistit, Laiman & Pirrhing *l. cit.*

Atque hæctenus de rerum Ecclesiasticarum Donationibus tradita in Prælati etiam Regularibus locum habent; quantumvis enim isti vi generalis & liberæ administrationis sibi competens, *can. Nullam, 18. q. 2.* de Monasteriorum suorum mobilibus non pretiosis largiti elemosynas, & Misericordie, Pænitentiæ hisque affinium virtutum intuitu, imò etiam Remunerations vel aliâ simili causa Donationes moderatas facere, & in statu suo non aliena munuscula dare licetè possint: largitiones tamen sive donationes immodicas, graves & notabiles incere ipsi, & multò magis subditi Religiosi adeò severè prohibentur, ut, si factæ, irritentur; & eas facientes, præter mortalitatis peccati reatum & restitutionis obligationem, incurrant penas Constitutionibus Apostolicis de *Largitione monasteriorum, Regularibus utriusque sexus memorata*, à Clemente VIII. quæ incipit *Religiosa 13. Calend. Julij 1594. edita* Leonæ & ab Urbano VIII. quæ incipit *Novæ 16. Octob. 1640. edita* declaratas. Cujus à supremis his Ecclesiæ Antistitibus renovatæ firmatæque prohibitionis ratio non ea duntaxat fuit; quòd per ejusmodi largitiones, à Religiosis tam Prælati quam subditi factas, res & bona in Divinum cultum illiusque ministrorum necessitate

necessitates & alimenta pauperum impendenda, contra Fundatorum aliorumque fidelium ea offerentium intentionem dilapidentur ac dissipentur: sed etiam; quod Religiosæ Paupertatis Votum & Vitæ fundamentum convellatur: atque Ambitionis, aucupandæ gratiæ, aliisque à sanctissima illa Professione & Perfectio- nis via omnino alienis studiis excitatis, disciplina Regularis observantia relaxetur, Donatus Tom. 1. *Prax. Regular. p. 2. tract. 15. q. 2.* Carolus Thesaurus de *Pæ- nis Eccles. p. 2. cap. 10. V. Munera.*

ARTICULUS IV.

De Hæreditatis & Lega-
tari Ecclesiæ vel Mona-
sterio relicti Repudia-
tione.

SUMMARIUM.

45. Hæreditatis jam adita repudiatio sine solennitate invalida est.
46. Denondum adita repudiatione idem docentium Opinio,
47. Et fundamenta.
48. Sententia DD. ejus valorem propugnantium,
49. Firmata geminâ ratione,
50. Et solutione argumentorum, deduc-
torum pro nullitate.
51. Valida etiam est repudiatio in favo-
rem tertii aliunde:
52. Non ex sola Prælatis repudiatione
successuri.

45. **D**onationi rerum Ecclesiæ tempo-
ralium affinis est Hæredita-
tis aut Legati rei immobilis
vel pretiosæ mobilis Ecclesiæ
vel monasterio relicti Repudiatio: quam

proinde etiam Prælatis, tam Secularibus quam Regularibus, sine justa causa & Ca-
nonica solennitate prohibitam irritam-
que esse, communiter asserunt DD. Quod
an generaliter ita, aut aliter se habeat, ex-
pediet, aut saltem dubitandi rationem a-
periet distinctio inter duos ejusmodi re-
rum status seu casus.

Et Hæreditatem quidem, jam aditam
atque ejusmodi Legatum jam acceptatum,
repudiari à Prælato sine justa causa & so-
lennitate Canonica non posse, nemo faci-
lè inficias ibit; cum enim per aditionem
hæreditatis & Legatum per acceptationem
evadant res seu bona Ecclesiæ vel Mona-
sterii: istorum autem res & bona immo-
bilia & mobilia pretiosa Prælatorum li-
beræ alienationi non subiaceant, *can. Sine
exceptione, 12. q. 2. c. 1. c. Tua 8. de lit.,
quæ à Prælato & c. Nulli 5. de Reb. Eccles.
alien. repudiari utique & abdicari sine
justa causa & solennitate non valebit hæ-
reditas aut legatum post aditionem vel
acceptationem, ut ex communi aliorum
sensu observat Palao *Tract. 12. disp. uni-
ca p. 15. §. 1. n. 9.**

An autem illa, nondum adita & hoc
nondum acceptatum, liberè repudiari à
Prælato valeant, dubium & controversia
est, magnis in utramque partem militan-
tibus tam DD. studiis, quàm momentis
rationum, diu multumque agitata; hanc
enim potestatem illi cum Geminiano in *c.
1. de Reb. Eccles. alien. n. 19.* negant Qua-
ranta *V. Alienatio rer. Eccles. n. 23.* Ever-
ardus *Legal. arg. loco 31 n. 2.* Molinæ
Tract. 2. de 7. & 7. disp. 468. n. 10. Azor
p. 2. Instit. lib. 9. cap. 1. q. 12. & Barbosa
de Offic. Episc. alleg. 95. n. 54.

47. **M**oventur primò & præcipuè; quòd
ex una, Prælatis prohibita sit alienatio
immobilium & mobilium pretiosorum,
quæ servandò servari possunt, *cc. cit.* ex
altera verò parte, repudiatio hæreditatis
D d d 3 aut lega

aut legati alienatio sit, per expressum textum *l. Magis puto §. §. ff. de Rebus eorum, qui sub tut.* ubi Pupillo fundi sibi legati repudiatio sine autoritate Prætoris negatur: ejusque ratio ab Ulpiano redditur; *Esse enim & hanc alienationem, cum res sit pupilli, nemo dubitat*: cujus in præsentī controversia vis non enervatur, opponendō, id procedere in pupillo; quod careat administratione, quia ICT. ratio non fundatur in administratione; sed in eo; quod res sit pupilli. Cùm ergo, sicut istius, sic & Ecclesiæ sit, quod ipsi voluntate ultima est relictum, hoc repudiari, sicut à pupillo sine autoritate Prætoris, sic à Prælate sine solemnitatibus non potest. Confirmatur hoc argumentum, & ratio est

Secundò; quia favore Ecclesiæ legatum in Ecclesiam vel Monasterium transit ipso Jure, etiam absque traditione, *l. fin. c. de SS. Eccles.* Imò generaliter quodlibet legatum in specie relictum à morte testatoris in dominium legatarii transit: neque hæreditatis aditionem oportet expectari, *l. Legat. §. ff. de Legat. 2. & l. A Titio §. ff. de Furtis.*

Tertiò, quæ Molina & omnium maximè urgens ratio est; quia sine justa causa & solemnitatibus alienari prohibita sunt non tantum ipsæ res sive bona immobilia & mobilia pretiosa: sed etiam jura ejusmodi res spectantia, sive ejusmodi rerum debita & actiones ad illas, *Glossa in c. fin. v. Jura, de Reb. Eccles. alien. in 6. & Panormit. in c. Nulli cit. n. 9. & 10.* Cùm ergo ad delatam hæreditatem & legatum sibi relictum Ecclesia ex dispositione testatoris jus & actionem habeat ante acceptationem aditionemve, *l. 1. l. Omnes 2. c. Communia de legat.* illam & hoc, si rei immobilis vel pretiosæ sit, sine solemnitatibus Prælati invalide repudiabit; cum repudiatio ista revera alienatio sit, si

non ipsarum rerum à testatore relictarum, saltem ipsius juris & actionis esse spicientis, quæ Prælati repudiatio Ecclesia amittit.

Quartò; quia Prælati conditionem Ecclesiæ meliorare potest, sacre verò deteriorationem non debet, textus est, *c. Trinitatem 2.* Imò nec potest, *§. si ergo post can. fm. 16. q. 6.* qui textus, sicut loquuntur, generaliter de rebus Ecclesiæ quibuscunque sunt intelligendi, nec obstringendi ad res jam quasitas, juxta Regulam *l. In pretio §. ff. de Publ. in rem ad. & can. Consulisti 20. §. Et quod 2. q. 1.* Confirmatur; quia Prælati Ecclesiæ hoc debet acquirere: idque, cùm pellet, non faciendò, tenetur instar tutoris, *can. Quicumque junctâ Glossâ v. Aut negl. §. ff. de Negl. 12. q. 4.* qui per negligentiam suo pupillo non acquirens ad restitutionem obligatur, *l. Quidquid 7. c. Abitur. no. tele, Panormit. in c. Tua cur. n. 9. & l. in l. Legatum 7. ff. de Legat. 1. n. 19.*

Quintò; quia in dubio favendum est Ecclesiæ, *arg. l. Sumi persone 43. ff. de Relig. & sumpt. fin.* cùm, ut ibi dicitur, Summa ratio sit, quæ pro Religione facit: neque minus quam pupillo, à quo ad Ecclesiam ductum argumentum pro valido habet Everard. *cit. n. 2.* & Petret in *Extrac. Ambitiosa de Reb. Eccles. alien. v. Quisquam n. 23.* Cùm ergo à pupillo sine Prælatore, etiam à Prælate sine Capitulo facta repudiatio alienatio erit, & de Jure non subsistet, *arg. l. Magis puto §. §. ff. cit.* Ita & satis probabiliter illi.

Alii contrà, licet ejusmodi repudiationem, quæ Ecclesiæ vel monasterio damnosa, aut aliàs magni momenti est, esse illicitam: & repudiantem ad restitutionem damni vel potius lucri negligenti compensationem obligari, facile concedant, juxta *can. Quicumque, 12. q. 4. ibi.* Si neglectum labori exhibuit aut muner-

Donem vel perditionem induxit, restituat: actum tamen validum, & repudiantem male alienantium poenis non obnoxium esse, probabilibus defendunt cum Panor- mit, in s. Tua cit. n. 8. Sylvestro V. Alienatio, q. 19, n. 18. Gomez Lib. 2. Var. cap. 14. n. 13. & Riccio in Praxi decis. 96. quibuscum ex TT. sentiunt Lessius Lib. 2. de J. & J. cap. 24. n. 5. Sanchez Lib. 6. de Matrim. disp. 4. n. 11. & 12. Laiman Lib. 3. Tract. 4. cap. 10. n. 7. Palao cit. §. 1. n. 11. & alii calculo multò frequentiori: itaque Rotam sæpius censuisse, testis est Donatus cit. p. 2. tract. 14. q. 59. n. 8. quamvis ipsæ contrariæ Opinioni non ob- scure adherat.

49. Ratione geminâ nituntur. Una est; quòd hæreditas Ecclesiæ delata, sed non adita, & legatum ei relictum quidem, sed nondum acceptatum, non sint jus Ecclesiæ quæritum, sed primùm quæren- dum per aditionem & acceptationem: per quam Ecclesiæ vel monasterio incorpora- ta, inter ejus bona immobilia computen- tur, l. Pretia 63. pr. V. Sed nec heredem, ff. ad L. Falcid. ipsum etiam jus & actio, quæ hæreditatem & legatum respiciunt, non sint absoluta, sed conditionata. à no- stra voluntate pendencia ita; ut factâ re- pudiatione, nunquam fuisse nostra con- vincatur, l. 1. §. 6. ff. Si quid in fraud. patroni, ibi, Legatum cum repudiatur, retro nostrum non fuisse palam est, in jure autem primùm quærendo Prælatus Ecclesiæ vel monasterio obesse possit, se- cundum Glossam in §. Si ergo cit. V. Me- liorem ibi, Hoc verum est in acquisitione, se- cundum in acquirendis: & c. Fraternalitatem cit. V. Non debet ibi, In faciendo: sed o- mittendo tamen potest. Altera est; quòd Prælatis interdicta sit alienatio: Repudia- tio autem propriè non sit alienatio. sed solummodo non-acquisitio, l. Alienatio nis 28. pr. ff. de V. S. & l. Si sponsus 5. §.

13. ff. de Donat. inter. Vir. & uxor. ubi à marito facta repudiatio hæreditatis, ut uxori obveniat, alienatio aut inter conju- ges prohibita donatio non censetur: & si alienatio censeretur, in fraudem credi- toris alienare dicendus esset debitor, si le- gatam sibi relictam repudiaret, contra apertum textum l. Quod autem 6. §. 2. ff. Que in fraud. credit.

Confirmantur ista partim; quia pe- nes Episcopum & alios, tam Regulares quàm Seculares Prælatos generaliter est tota administratio rerum ad Ecclesias & monasteria pertinentium, juxta dicta Lib. 2. Tit. 1. n. 40. ut quæcunque circa istas dispositio ipsis permitta, aut valida sit, nisi Jure prohibita aut irritata reperia- tur, arg. c. Cum apud 23. junctâ Glossâ V. Prohibitorium, de Spons. & Marr. & l. Mu- tus 43. §. 1. junctâ Glossâ V. Edictum, ff. de Procurat. Cum ergo hæreditatis & legati repudiationem ipsis interdictam, aut saltem irritatam & poenis obnoxiam esse, Jure expressum non sit, permitta aut saltem valida, & à poenis, in malè alienantes Jure latis, immunis erit. Partim verò; quia actus & dispositiones quæcunque in dubio validæ cenferi debent, l. Quoties 80. ff. de V. O. & 12. de Reb. dubis; ideò- que omnis interpretatio admittitur ad eas sustinendas, Tuschus Practic. V. A- ctus, conclus. 36. n. 1. & 14. & quæ pro- actus valore militat, cæteris fortior præ- sumptio censetur per ea, quæ arg. l. Quo- ties cit. in suis Tractat. de Præsumpt. tradunt Alciatus Reg. 3. pref. 35. & Me- noch, Lib. 3. pref. 29. n. 45. Cum ergo propositæ Repudiationis valor & nullitas maxime dubia sint, ea pro valida haberi debet.

Rationes in contrarium deductæ, 502 etfi minimè leves sint, Repudiationis ta- men nullitatem persuadendi vim suffi- cientem non habent.

Prima

Prima & quarta; quia pupillo non solum alienatio proprie sumpta, quæ in alicujus rei vel juris jam quæsitæ abdicatione: sed etiam improprie dicta, quæ in primum quærendi juris omissione consistit, sine autoritate Prætoris est interdicta, *citt. Gomez n. 14. & Sanchez n. 12.* In Prælati autem aliud obtinere suadent Jura, ipsis tribuentia amplissimam administrationem; & cum Glossa tradunt DD. nomine & numero potiores, firmantque supremi Ecclesiæ tribunalis decisiones. Confirmatur; quia Emphyteutæ Ecclesiastico, per biennium canonem non solventi, solus Prælati, illum postea oblatum acceptandò, caducitatem remittere: itaque Ecclesiæ non acquirendò nocere potest, ex doctrina Panormit. *in c. fin. de Locato*, ut *ibi dictum n. 55.*

Secunda & tertia; quia legatum, ejusque acceptandi & hæreditatis adeundæ jus non est absolutum, sed pendens à tacita conditione, *Si placuerit*; ac proinde revocabile & tale, quod inter hæredis aut legatarii bona nequeat transferri, *l. Præter V. Sed nec cit.* cum legatum, sicut retro nostrum est, si non repudietur: ita, si repudietur, retro nostrum non fit, *l. 1. §. 6. cit.* & per Repudiationem Ecclesiæ quæsitæ res & jus amissum, & de ipsius patrimonio aliquid alienatum non censetur, *arg. l. Si Sponsus §. 13. Et Quod autem 6. §. 2. cit.*

Quinta & postrema partim; quia Ecclesiæ patet recursus ad beneficium restitutionis in integrum; ac proinde indemnis servari potest, licet Prælati Repudiatio de Jure subsistat: partim verò; quia Prælati administrationem, quæ pupillus caret, & multò ampliorem quàm tutor habet, juxta dicta *n. 38.* Cum ergo firmissima sit præsumptio, quæ militat pro valore actus, standum erit pro valore Repudiationis: quò, Ecclesiæ illarsâ, Præ-

lati existimatio conservatur. Sed non Aliud nec leve dubium nascitur de valore Repudiationis, à Prælati factæ in favorem alterius. Et quidem, si illæ Ecclesiæ vel Monasterio substitutus, vel etiam ab intestato hæres esset futurus, ejus intuitu & favore factam subsistere, *arg. §. 13. cit.* haud ægrè concedunt, quò quot stant pro valore simplicis Repudiationis.

Eam autem in favorem alicujus, alii non successuri, factam subsistere, contra Phanuc. de Phanucis de *Lucro doct. §. 8. n. 18.* & Socinum seniore *Consil. 13. n. 27.* negant Bartolus *in l. Qui autem l. cit. pr.* & Ripa *in l. Si unquam §. C. de Revocand. donat. q. 1. n. 21.* & JCTI alii: quos secutus est Sanchez *in l. Qui autem l. n. 17.* & Rotæ decisionibus allegatis Thomas del Bene de *Immunit. & Jurisdic. Eccles. cap. 17. dub. 6. & 26.* Ratio est; quia hujusmodi Repudiatio juris Ecclesiæ vel Monasterio jam quæsitæ donatio & alienatio est; cum ita repudians prius naturâ hæreditatem adierit aut legatum acceptarit, ut colligitur ex *l. Si de via §. C. de Jure delib. & l. Si Sponsus cit.* quantum priori, qui de hæreditate sibi relicta restatur, eò ipsò adire videret: posterioris autem *§. 13. cit.* ex mente Juliani JCTI Repudiatio hæreditatis aut legati à marito, ut uxori obveniret, facta donationis ter conjuges & proprie dicta alienatio non censetur, & *Mulieris prodest, si vel substituta sit vel etiam ab intestato hæres futura.* Quibus verbis JCTI non obsecure insinuat, donationem Jure prohibitam & proprie dictam alienationem fore, si uxor præcisè ex renuntiatione meriti in suum favorem factâ, & non ex substitutione vel ab intestato acquiret jus ad hæreditatem vel legatum.

Neque obstat; quòd etiam in alterius favorem facta ejusmodi Repudiatio prius

Spaliter non tendat ad acquirendum, sed ad renuntiandum: & propterea illa momentanea aditio & acquisitio non fit attendenda, arg. l. §. fin. C. de Bonis, quæ liberis; quia etiam momentanea, quando

aliquem Juris effectum produciunt, in consideratione esse, patet ex l. Uxor 2. C. de Posthum. hered. instit. & tradit Petr. Barbosa in l. Dotalem 62. ff. Solutio matr. num. 13.



TITVLVS XXV.

De Peculio Clericorum.

Priusquam à Donationibus ceterisque contractibus ad Ultimas voluntates transeamus, declarandū est Peculium & varietas Bonorum, quorum clerici dominium habent aut solam administrationem; ut, quæ eorum dispositioni sint obnoxia, constet.

ARTICVLVS I.

De Bonis ipsarum Ecclesiarum.

SUMMARIUM.

1. Peculii etymon & significatio.
2. Bona Clericalia alia Patrimonialia vel quasi.
3. Alia Beneficialia.
4. Et alia Ecclesiastica sunt.
5. Ecclesiasticorum dominium particulare non est penes Christum Dominum.
6. Sed penes ipsas Ecclesias particulares.
7. Simile dominium est penes Monasteria.
8. Spectat Jure & Ratione.

9. Quò sensu ejusmodi bona Dei & Christi.
10. Vel BB. Cœlitum esse dicantur.
11. Bonorum ad Ecclesias & Monasteria pertinentium generalis. Papa.
12. Particulares administratores sunt Episcopi.
13. Abbates & alii Prælati Regulares.
14. Abbatisse & his similes, monialium Præpositæ.
15. Multum tamen restricta est administratio ipsarum.
16. Et superiorum Localium in Ordinibus Mendicantium.
17. Uti & Rectorum Parochiarum & Hospitalium.

Peculium, sic dictum, quasi *Psilla* pecunia, seu parvum Patrimonium sit, l. Depositi 5. §. 2. ff. de Peculio, & strictè acceptum, eam Patrimonii sive bonorum portionem denotat, quam filiusfamilias aut servus à rationibus patris vel domini separatam, & istorum permisso quasi propriam habet, l. cit. §. fin. Barbosa ad hanc Rubr. n. 4. Latè verò acceptum Peculium significat quodcumque patrimonium sive bona alicujus, etiam qui sui juris est, l. *Ecce* Cogi 16.